

EXPERIMENTAREA UNEI VERSIUNI CU OPT ITEMI A INVENTARULUI *BDI – FAST SCREEN FOR MEDICAL PATIENTS*

O. Driga¹, V. Robu²

1 Spitalul Clinic Județean de Urgență "Sf. Spiridon" Iași

Ambulatoriu de Specialitate

2 Universitatea "Petre Andrei" din Iași

EXPERIMENTING A EIGHT ITEMS VERSION OF THE BDI INVENTORY "FAST SCREEN FOR MEDICAL PATIENTS" (Abstract). **Background:** Datele colectate până în prezent de autori, prin administrarea pe loturi de pacienți consultați în ambulator a inventarului *BDI – Fast Screen for Medical Patients*, au probat utilitatea instrumentului în evaluarea factorului cognitiv-afectiv al depresiei și în urmărirea operativă a efectului tratamentului cu antidepresive. **Scop:** În acest articol, autorii își propun să prezinte rezultatele experimentării unei versiuni cu opt itemi a inventarului, rezultată prin adăugarea unui item referitor la pierderea interesului pentru noutăți. Această dimensiune a fost considerată ca fiind diferită de pierderea plăcerii pentru lucruri, deja operaționalizată printr-un item. **Participanți:** Inventarul a fost administrat unui număr de 111 pacienți, care au fost referiți către consultație psihiatrică în regim ambulator. **Rezultate:** Noul item a corelat semnificativ cu toți ceilalți șapte itemi, precum și cu scorurile totale la inventar. Consistența internă a versiunii cu opt itemi a fost 0.88. Peste 71 % dintre pacienții care s-au încadrat, pe baza scorurilor la versiunea cu șapte itemi, în categoria depresie severă au obținut la noul item scoruri egale cu doi sau cu trei. **Concluzii:** Se concluzionează asupra utilității conservării noului item, în cadrul ansamblului celor deja propuși pentru evaluarea operativă a depresiei. **Cuvinte cheie:** BDI INVENTORY, FAST SCREEN FOR MEDICAL PATIENTS, COGNITIVE-AFFECTIVE SYMPTOMS, LOSE OF INTEREST FOR NOVELTIES

INTRODUCERE

BDI – Fast Screen for Medical Patients a fost derivat din BDI-II, pe baza selecției în funcție de criteriile nonsomatice pentru episodul depresiv major listate în DSM-IV și a datelor oferite de analizele factoriale întreprinse de A. T. Beck și de colaboratorii acestuia.

Este un instrument scurt, permițând evaluarea rapidă a severității simptomelor depresive la adolescenți și adulți, care corespund criteriilor psihologice listate în DSM-IV pentru diagnosticarea tulburării depresive majore (1).

Inventarul cuprinde șapte itemi, prezentați sub forma unor grupuri de câte patru enunțuri, gradate în funcție de intensitatea simptomelor: de la 0 – absența simptomului până la 3 – simptom sever. Itemii se referă la: tristețe, pesimismul legat de viitor, sentimentul de eșec în trecut, pierderea plăcerii pentru lucruri/activități, autodiscreditare, autocritică (reproșuri), respectiv idei suicidare.

Scorul unui subiect la fiecare item este reprezentat de cifra din dreptul enunțului ales. Dacă pentru un item subiectul a ales două enunțuri, scorul va fi reprezentat de cea mai mare dintre cifrele corespunzătoare enunțurilor indicate. Scorul total, indicând severitatea simptomelor de depresie, se obține prin însumarea scorurilor la cei șapte itemi.

Datele colectate până în prezent de autori, prin administrarea pe loturi de pacienți consultați în ambulator, au probat utilitatea inventarului pentru evaluarea factorului cognitiv-afectiv al depresiei și pentru urmărirea operativă a efectului tratamentului cu antidepresive.

SCOP

Criteriile de diagnostic pentru episodul depresiv major listate în DSM-IV includ itemul referitor la diminuarea marcată a interesului sau a plăcerii pentru toate sau aproape toate activitățile din cea

mai mare parte a unei zile (2). Acest simptom trebuie să apară aproape în fiecare zi, în cursul perioadei anterioare consultației de cel puțin două săptămâni consecutive. Itemul referitor la pierderea interesului sau a plăcerii trebuie să figureze obligatoriu (în conjuncție/alternanță cu itemul referitor la dispoziția depresivă) printre cele cinci sau mai multe simptome, necesare pentru a lua în calcul diagnosticul de episod depresiv major.

În ICD-10, pierderea interesului sau a plăcerii pentru activități care, în mod normal, produceau interes sau erau plăcute reprezintă, de asemenea, unul dintre criteriile tipice pentru diagnosticul de episod depresiv (respectiv cel de tulburare depresivă recurentă) (3).

Nici în DSM-IV, nici în ICD-10, însă, nu se face referire la pierderea interesului sau a plăcerii pentru noutăți (lucruri sau activități noi). De aceea, autorii prezentului studiu și-au propus să experimenteze o versiune cu opt itemi a inventarului BDI – Fast Screen for Medical Patients, rezultată prin adăugarea unui item referitor la pierderea interesului pentru noutăți. Această dimensiune a fost considerată ca fiind diferită de pierderea plăcerii pentru lucruri/activități uzuale în istoria de viață a unui individ, deja operaționalizată printr-un item.

Itemul adăugat a inclus patru enunțuri, gradate după cum urmează: 0 - *Noutățile mă interesează la fel de mult ca înainte*; 1 - *Noutățile mă interesează mai puțin ca înainte*; 2 - *Mi-am pierdut interesul pentru ceea ce se întâmplă*; 3 - *Nu mai vreau să aflu nici o noutate*.

MATERIAL ȘI METODĂ

Datele au fost obținute prin prelucrarea răspunsurilor a 111 pacienți, consultați în cadrul Ambulatoriului de Specialitate de pe lângă Spitalul Clinic Județean de Urgență „Sf. Spiridon” din Iași. Dintre aceștia, 36.03 % au fost bărbați cu vârste cuprinse între 23 și 69 de ani ($m = 46.6$, $s = 14.1$ ani) și restul femei cu vârste cuprinse între 25 și 82 de ani ($m = 46.7$, $s = 14.1$ ani). În cazul fiecărui pacient în parte, inventarul BDI - Fast Screen for Medical Patients, în noua sa versiune experimentală cu opt itemi, a fost administrat prin citirea întrebărilor de către medicul psihiatru.

REZULTATE

Datele pe care le-am obținut indică o bună funcționalitate pentru itemul referitor la pierderea interesului pentru noutăți, pe care l-am adăugat. Le-am sistematizat după cum urmează:

- Pentru versiunea inițială a inventarului cu șapte itemi, scorurile au variat între 0 și 19, iar pentru versiunea experimentală cu al optulea item adăugat – între 0 și 22. Media scorurilor obținute de pacienți la versiunea cu șapte itemi a inventarului a fost egală cu 7.82 ($s = 5.29$), iar media scorurilor obținute de pacienți la versiunea cu opt itemi a fost 8.85 ($s = 6.14$). Diferența între cele două medii a fost semnificativă statistic ($t = - 10.32$; $p < 0.001$). Adăugarea itemului referitor la pierderea interesului pentru noutăți a produs, cum era și firesc, o creștere a scorurilor totale, în medie cu 1.03 puncte.
- Consistența internă pentru versiunea inițială a inventarului cu șapte itemi a fost 0.85, iar pentru versiunea cu opt itemi - 0.88. Observăm că adăugarea itemului referitor la pierderea interesului pentru noutăți nu a modificat omogenitatea ansamblului inițial de itemi ai inventarului. Noul ansamblu, format din opt itemi, a avut o bună omogenitate (consistență internă).
- Scorurile pacienților la noul item adăugat, referitor la pierderea interesului pentru noutăți au corelat semnificativ cu scorurile la itemul referitor la pierderea plăcerii pentru lucrurile/activitățile uzuale, prezent în versiunea originală ($r = 0.62$; $p < 0.01$), precum și cu scorurile la ceilalți itemi (corelațiile au variat între 0.43 și 0.66, fiind toate semnificative statistic). De asemenea, scorurile la noul item, referitor la pierderea interesului pentru noutăți, au corelat semnificativ cu scorurile totale pe care pacienții le-au obținut la versiunea

cu opt itemi ($r_{\text{corectat}} = 0.77$; $p < 0.01$). Corelația de intensitate moderată spre ridicată cu scorurile itemul referitor la pierderea plăcerii pentru lucrurile/activitățile uzuale poate fi luată drept o dovadă a faptului că noul item adăugat, referitor la pierderea interesului pentru noutăți, nu se suprapune decât parțial, în ceea ce privește conținutul (simptomul) vizat, peste itemul referitor la pierderea plăcerii pentru activitățile uzuale din versiunea inițială.

- Raportând calculul scorurilor totale la versiunea inițială cu șapte itemi a inventarului, am obținut următoarea situație a pacienților: 24.3 % - simptome de depresie minimale; 22.5 % - simptome de depresie ușoară; 18 % - simptome de depresie medie (moderată) și 35.1 % - simptome de depresie severă. Raportând calculul scorurilor totale la noua versiune cu opt itemi, procentele s-au schimbat după cum urmează: 20.7 % - simptome de depresie minimale; 22.5 % - simptome de depresie ușoară; 17.1 % - simptome de depresie medie (moderată) și 39.6 % - simptome de depresie severă. Observăm că, în urma adăugării celui de-al optulea item, referitor la pierderea interesului pentru noutăți, procentul pacienților cu simptome de depresie minimale a scăzut ușor, crescând, în schimb, cel al pacienților cu simptome de depresie severă.
- Dintre cei 27 de pacienți care s-au încadrat, pe baza scorurilor totale la versiunea inițială cu șapte itemi, în categoria „simptome de depresie minimale”, 23 au rămas, în urma recalculării scorurilor totale prin adăugarea noului item referitor la pierderea interesului pentru noutăți, în aceeași categorie și patru au trecut în categoria „simptome de depresie ușoară”. Dintre cei 25 de pacienți care s-au încadrat, pe baza scorurilor totale la versiunea cu șapte itemi, în categoria „simptome de depresie ușoară”, 21 au rămas, în urma recalculării scorurilor totale prin adăugarea noului item, în aceeași categorie și patru au trecut în categoria „simptome de depresie medie”. În fine, dintre cei 20 de pacienți care s-au încadrat, pe baza scorurilor totale la versiunea cu șapte itemi, în categoria „simptome de depresie medie”, 15 au rămas, în urma recalculării scorurilor totale prin adăugarea noului item, în aceeași categorie și cinci au trecut în categoria „simptome de depresie severă”.
- Pe ansamblu, am obținut o diferență semnificativă statistic ($\chi^2 = 25.51$; $p < 0.001$) între cele două distribuții procentuale, rezultate în funcție de severitatea simptomelor de depresie ale pacienților investigați, pe care am stabilit-o în urma calculării scorurilor totale pentru versiunea inițială cu șapte itemi, respectiv pentru noua versiune cu opt itemi.
- Peste 71 % dintre pacienții care s-au încadrat, pe baza scorurilor totale la versiunea inițială cu șapte itemi, în categoria depresie severă au obținut la noul item, referitor la pierderea interesului pentru noutăți, scoruri egale cu doi sau cu trei.

CONCLUZII

Rezultatele pe care le-am obținut, în urma experimentării versiunii cu opt itemi a inventarului BDI - Fast Screen for Medical Patients, rezultată prin adăugarea itemului referitor la pierderea interesului pentru noutăți, sunt promițătoare. Ele indică o bună funcționalitate, din punct de vedere metodologic, a noului item pe care l-am adăugat.

Din punct de vedere clinic, rezultatele arată că noul item pare a fi diferit de cel referitor la pierderea plăcerii pe care un pacient o manifesta pentru activitățile uzuale. În ansamblul itemilor pe care Beck i-a selecționat în versiunea inițială, noul item poate fi util pentru diagnosticarea severității simptomelor cognitive și afective de episod depresiv (major) sau de tulburare depresivă majoră (recurentă).

BIBLIOGRAFIE

1. Beck AT, Steer RA, Brown, GK. *BDI – Fast Screen for Medical Patients. Manual*. Oxford: The Psychological Corporation, 2000.
2. APA. *Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders*. 4th Edition. Text Revision. Washington DC: American Psychiatric Association, 2000.
3. WHO. *The ICD-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders. Clinical Description and Diagnostic Guidelines*. Geneva: World Health Organization, 1992.

Articol publicat în *Revista medico-chirurgicală*, vol. 112, nr. 2, supliment nr. 3, aprilie-iunie 2008, Societatea de Medici și Naturaliști din Iași.